

Techniky sebehodnocení – startéry (nedokončené věty) na 1. stupni

Postup formativního hodnocení

I. Identifikační údaje:

Autor materiálu: Lucie Niebauerová Waloschková

Název školy, na níž autor působí: Škola Můj Projekt Mánesova – gymnázium, ZŠ a MŠ s.r.o.

II. Kontext:

Cílová skupina: 2. třída

Předmět, v němž byla technika realizována: anglický jazyk

Další relevantní informace: Žáci pracují po celý rok na tvorbě své vlastní učebnice angličtiny. Anglicky se učí číst a psát od 1. třídy intuitivně a následně genetickou metodou. Přecházejí postupně od poslechu k mluvenému projevu a poté ve 3. třídě k dekodování známých textů, čtení a psaní.

III. Realizace a hodnocení postupu formativního hodnocení:

Popis využití vybraného postupu formativního hodnocení (jeho modifikace)

Startéry neboli nedokončené věty pomáhají žákům hodnotit svou práci a posun na konci bloků výuky a při psaní svého vlastního vysvědčení. Tuto metodu využívám jako pomoc pro mladší žáky, jak začít s vlastním sebehodnocením, jaké oblasti hodnotit a jak se naučit komunikovat a psát své sebehodnocení.

Hodnocení opírají o svou vlastnoručně vyráběnou učebnici, kdy jednotlivé listy učebnice vznikají na konci výukových bloků. Žáci pracují ve skupině na dopracování a doplnění svých

stránek podle spolužáků, kdy debatují, co jim chybí, co si do své stránky potřebují doplnit. Pracují tak přirozeně a bezpečně s kontrolou chyby. Správnost si mohou kdykoliv ověřit porovnáním s učebnicí, kterou si po celý školní rok tvoří také učitel.

Startéry jim pomáhají začít se sebehodnocením a postihnout širší škálu oblastí, které mohou hodnotit a o kterých mohou diskutovat se spolužáky. Jedním z výstupů je, že si žáci píší své vlastní vysvědčení, které je posléze zpracováno učitelem do celkového vysvědčení tak, jak se dostává do rukou rodičům žáka.

Příklad sebehodnocení žáka Nicolase:

*„Moc mě bavilo kniha *The very hungry caterpillar*. Naučil jsem se, naučil jsem se části těla, pitličky. Já myslím že jsem zlobil tak polovičně. Luci nas učí angličtinu aby jsme mohli hovořit i v jiných zemích.“*

Zpracování sebehodnocení do vysvědčení je označeno modře:

„Nicolas si na své vysvědčení napsal, že ho velmi bavilo tvoření vlastní knížky a rytmy v kruhu. Naučil se pojmenovat části těla a nové písničky. Myslí si, že zlobil tak napolovic a že se učí anglicky hlavně proto, aby mohl ,hovořit‘ i v jiných zemích.“

S Nicolasem souhlasím, naučil se mnoho nových slovíček, používá angličtinu pro sebevyjádření a obsáhl výstupy druhého ročníku. Se zlobením to má přesně tak, jak napsal. Ve skupinových aktivitách často neudrží pozornost. Nejlépe pracuje s plným soustředěním při individuálních aktivitách. Obsahy učiva zvládl v plném rozsahu.”

Startéry jsou v mém případě modré kartičky – obláčky, na kterých jsou otázky a nedokončené věty, které mají žáci k dispozici a které sami dokončují v rámci sebehodnocení (viz příloha 1, část a).

Startéry používám nejen při písemném sebehodnocení v pololetí a na konci školního roku, ale také jako jeden z nástrojů reflexe na konci hodiny/tématu/bloku v individuální i kolektivní práci.

Kartičky mají na svém rubu českou nápovědu – kontrolu chyby, se kterou žáci mohou pracovat v případě, že si nejsou jistí porozuměním.

1. kartička: Co? Už jsem se naučil...
2. kartička: Proč? Učím se to proto, abych...
3. kartička: Baví/nebaví? Moc se mi líbilo... Nelíbilo se mi...
4. kartička: Zlepšení? Moc se mi nedařilo... Chci se zlepšit v...

Postup zavádění a realizace postupu formativního hodnocení

Příklad zavádění startérů: Při pololetním a závěrečném hodnocení dostávají žáci čtyři startéry – obláčky s nedokončenou větou, na které odpovídají písemně. Píší si sami své vysvědčení (viz příloha 1, část b). Poté v rámci práce v kruhu své odpovědi sdílejí se spolužáky a s učitelem. Pokud chtějí, prohlížejí si navzájem své učebnice, někteří žáci mají na základě práce se startéry potřebu si své učebnice ještě dotvořit (viz příloha 1, část c).

Jejich sebehodnocení je zapracováno do slovního vysvědčení žáka, kde může žák také vidět, zda se jeho hodnocení nějak výrazně liší od hodnocení učitele, či nikoliv (viz příloha 4).

Reflexe učitele

Startéry jsou hlavně pro mladší žáky velkou pomocí. Pomáhaly žákům začít jak ve verbálním, tak psaném projevu a také hodnotit více oblastí v daném předmětu nebo bloku. Později si už žáci začali do hodnocení přidávat vlastní věty a rozvíjeli své odpovědi samostatně. V prvním ročníku často odpovídali jedním slovem. Tuto metodu si žáci hodně oblíbili. Často při společné práci sami pokládají otázky z „obláčků“: „Co ses dnes naučila, Adélko? Co tě v hodině nejvíce bavilo?“, nebo když jim chybí důvod, cítí se bezpečně v otázce: „Proč se to, Lucy, učíme?“ Umějí také samostatně pracovat s tím, jaké dovednosti jim chybějí a v čem se chtějí zlepšit. Necháávají se inspirovat jeden druhým v bezpečném prostředí třídy. Postupně se jejich sebehodnocení stává konstruktivnějším a výstižnějším.

Mým záměrem do budoucna je, kdy už žáci přistoupí k psané podobě angličtiny, pracovat touto metodou pouze v anglické podobě a také pracovat na stanovování si konkrétních osobních cílů

například u kartičky 4: Chci se zlepšit... Plánuji rozpracovat krátkodobý plán k dosažení cíle, kde si žák s podporou učitele může klást další otázky: Co pro to musím udělat? Jak často? Do kdy? Jak mi může pomoci učitel? Jaké prostředky zvolím? Mám zdroje a kde?

Reflexe žáků

Žáci byli příjemně překvapeni, že sami sobě dokážou poskytnout zpětnou vazbu a tolik toho napsat. Jsou velmi hrdí na svou učebnici angličtiny a velmi pečliví v práci s ní. Také oceňují tu skutečnost, že jim kartičky pomáhají se vyjádřit a hodnotit různé oblasti. Vnímají svou důležitost a roli v procesu vzdělávání. Je to jejich práce, které si váží.

V rozhovoru s Aničkou (viz příloha 2) můžete slyšet její pohled na to, jak se startéry pracujeme v hodině. Anička hovoří o tom, od kdy se startéry pracuje, jak jí pomáhají a proč si myslí, že je důležité umět svou práci také sama hodnotit. V závěru rozhovoru dodává ještě to, co spolu s paní učitelkou ještě ke startérům přidávají v rámci práce s klimatem třídy.

V rozhovoru s Fandou (viz příloha 3) jsem zachytila jeho reflexi práce se startéry a reflexi toho, proč je pro něj sebehodnocení důležité a jak může být užitečné nejen pro něj, ale i pro učitele. Fanda v rozhovoru uvádí také to, jak může sebehodnocení dál využít.

Doporučení při využití v praxi

Pokud učitel nemá zkušenost se sebehodnocením žáků, nenechává žáky tvořit své vlastní výukové materiály, může se cítit v této roli nejistě a může mít potřebu tento proces přespříliš řídit.

Stejně tak při nedokončených větách na kartičkách může žákům podsouvat své vlastní odpovědi, které vycházejí z jeho pozorování a vnímání konkrétního žáka ve třídě. Také může sklouznout ke komentování/opravování žáků v jejich odpovědích, což může vést k demotivaci, ztrátě pocitu bezpečí ve třídě nebo k tomu, že žák bude odpovídat jen tak, aby se zalíbil učiteli.

Tím se metoda stává neúčinnou a sebehodnocení ztrácí význam jak pro žáka, tak pro učitele.

IV. Přílohy, které dokumentují daný postup formativního hodnocení:

Příloha 1:

- a) Startéry, kartičky s nedokončenou větou
- b) Příklad sebehodnocení žáků 2. třídy ZŠ
- c) Příklady práce s učebnicí, dopracovávání listů ve dvojici / individuálně, sdílení v kruhu
- d) Příklad vysvědčení: Modře je označeno zapracované sebehodnocení žáků do celkového textu vysvědčení formou slovního hodnocení tak, jak jej čtou rodiče žáka

Příloha 2: Rozhovor s Aničkou (audio)

Příloha 3: Rozhovor s Fandou (audio)

V celém materiálu (včetně příloh) jsou použity fotografie, pracovní listy, obrázky, grafy atd. autora (pokud není uvedeno jinak). Fotografie jsou zároveň v souladu s GDPR.